

Bloque 1. Tema 5.

Conquista e colonización de América: leis de indias, revolución dos prezos.

As viaxes de **Cristovo Colón** en busca dunha ruta para chegar ás Indias sentaron as bases da conquista do territorio americano para a Monarquía Hispánica. Ao fin do reinado dos Reis Católicos xa se tiñan explorado numerosas terras, e xa se confirmara que eran parte dun novo continente. Esta tarefa de exploración, conquista e colonización continuou ao longo dos séculos XVI e XVII, cando se organizou administrativamente e se explotaron os recursos da América hispana.

O dominio portugués da ruta cara a India bordeando África levou aos **Reis Católicos** a prestar atención ao proxecto de Colón (xa rexeitado por varias monarquías, incluída a portuguesa), xa que abría a posibilidade de atopar unha ruta máis curta cara Extremo Oriente, podendo así acceder ao lucrativo negocio das especias.

No contrato firmado entre Colón e os monarcas, as ***Capitulacións de Santa Fe***, acórdase que o navegante sería nomeado Almirante, Vicerrei e Gobernador das terras que descubrixe, sobre as que tería xurisdición xudicial, así como o dereito a percibir un décimo de todas as mercadorías. A expedición, composta por tres navíos (as carabelas Pinta e Niña e a nao Santa María), partiu de Palos de la Frontera o 3 de agosto de 1492, e despois dunha escala nas illas Canarias, alcanzou terra o **12 de outubro** dese mesmo ano, na illa de Guanahaní, desembarcando despois noutras illas do Caribe. Durante as primeiras décadas do século XVI avanzou a conquista e colonización das Antillas, aínda que houbo conflitos derivados dos desencontros entre Colón e os monarcas e os primeiros colonos.

Malia que as riquezas acadadas nas Antillas non foron as esperadas, as noticias da existencia de moito ouro no continente levaron a diversas expedicións a tratar de conquistar esas terras. A primeira gran **etapa de conquista** foi liderada por ***Hernán Cortés***. Este adentrouse en territorio mexicano en 1519, iniciando a conquista do ***Imperio Azteca***, que culminará no ano 1521. Este éxito foi acadado en parte polos pactos de Cortés con varias tribos enfrontadas co emperador Moctezuma. En 1522 boa parte da meseta central mexicana estaba xa en mans dos conquistadores, que despois faríanse tamén coa península de Yucatán, tradicional centro da ***civilización Maia***.

A segunda gran expedición de conquista foi dirixida por ***Francisco Pizarro*** a partir de 1531, cando se adentrou en Sudamérica, atopándose co ***Imperio Inca***, que abarcaba os actuais Perú e Ecuador e parte de Bolivia. Aproveitando os problemas internos dos incas, Pizarro e os seus homes

conseguiron capturar ao monarca inca, Atahualpa, en 1532, procedendo posteriormente a controlar todo o territorio. Máis adiante proseguírase a conquista doutras zonas do continente, tanto no sur de Sudamérica como no oeste de Norteamérica.

A toma de posesión do Novo Mundo permitiu á Coroa de Castela incorporar e explotar amplos territorios, controlados grazas á financiación da conquista e o control sobre o comercio e as migracións. As Indias adoptaron un **sistema institucional similar ao castelán**, instaurándose ***municipios e cabildos*** a nivel local, ***gobernacións*** a nivel intermedio e ***virreínatos***, que constituían a máxima división territorial (nestes séculos fúndanse o de Nova España, ao norte, e o de Perú, ao sur). Tamén se crearon as ***Audiencias*** para labores xudiciais e de goberno.

Ao mesmo tempo foi desenvolvéndose unha lexislación específica coñecida como **Leis de Indias**, que regulaban a vida social, política e económica dos novos territorios conquistados. As **“Leis de Burgos”** de 1512 recoñeceron aos indíxenas como súbditos da Monarquía e regularon as súas condicións de traballo e protección, así como a súa obrigatoria conversión ao Catolicismo.

As críticas aos abusos e o incumprimento da normativa anterior contribuíron á promulgación das **“Leis Novas”** de 1542, que reforzaron a protección dos indíxenas e limitaron a encomenda. Estas leis foron sufrindo diferentes modificacións ao longo do tempo.

Aínda que a evanxelización constituía un dos obxectivos declarados da colonización do Novo Mundo, a **explotación económica** dos recursos americanos tivo tamén unha importancia fundamental para os conquistadores.

Os metais preciosos obtíñanse de diversas minas en México e Perú, destacando sobre todo as de Potosí e Zacatecas. As minas eran propiedade real, pero a Coroa concedía a súa explotación a particulares a cambio da quinta parte do mineral extraído. No caso das terras, estas foron repartidas entre os conquistadores, que recibiron concesións de terras e recorreron á man de obra indíxena mediante diferentes sistemas de traballo.

Aínda que a escravitude dos indíxenas estaba prohibida, desde o primeiro momento a Monarquía admitiu **sistemas de traballo obrigatorio** en favor dos colonizadores, como foron a encomenda e a mita. A **encomenda** consistía en conceder a un encomendeiro o dereito a recibir tributos e traballo dunha comunidade indíxena, coa obriga de protexela e instruíla na fe cristiá. Isto xerou numerosos abusos (denunciados, entre outros, por frei Bartolomé de las Casas), e as críticas existentes levaron á adopción de medidas para limitar e reformar a encomenda.

A **mita**, de orixe inca, foi adaptada pola Monarquía para organizar turnos de traballo obrigatorio das comunidades indíxenas, especialmente nas zonas mineiras, como Potosí.

A colonización do Novo Mundo tivo numerosas implicacións, como o **intercambio de produtos agrarios** (destaca a chegada á Península do millo, a pataca, o tabaco, o cacao...) ou a chegada de **grandes cantidades de ouro e prata** a Europa. Todo este intercambio estivo controlado pola Coroa, que entregou o monopolio comercial á cidade de Sevilla, desde onde partían ou chegaban todos os barcos da ruta americana. Alí creouse, en 1503, a **Casa de Contratación de Sevilla**, que controlaría todo o tráfico de persoas e mercadorías. Para evitar a piratería e fortalecer o control comercial, organizáronse as **flotas**, con gran cantidade de barcos de transporte protexidos por navíos de guerra, que facían a ruta dúas veces ao ano.

O aumento do metal en circulación (grazas á chegada de toneladas de ouro e prata) foi moito máis rápido que o crecemento da oferta de produtos no mercado, que era máis lento. Isto xerou un alza sostida dos prezos, dando lugar a un fenómeno coñecido como **revolución dos prezos**.

O elevado **endebedamento da Monarquía Hispánica** para expandir e manter un gran imperio provocou que unha parte importante das novas riquezas acabara destinada ao pagamento das débedas e ás importacións, beneficiando en boa medida ás economías estranxeiras.